

“חניה בתשלום”

במרכזי הערים וברחובות נוספים שבהם הביקוש לחניה גדול מההיצע, משמשים שולי הרחוב לחניה בתשלום. בתחילת קטע רחוב כזה מוצב שלט המציין את השעות שבהן נדרש תשלום בעד החניה (למשל מ-8 בבוקר עד 7 בערב). פקחי הרשות המקומית מוודאים שהחנייה שולמה כיאות, ובמקרה של חריגה (הימנעות מתשלום, חניה מעבר לזמן ששולם ועוד) מטילים קנס על המכונת החונה. תעריף החניה אחיד בדרך כלל, אך לעתים ניתנת הנחה (או פטור) לתושבי העיר.

לגביית התשלום תמורת החניה משמשת קשת רחבה של שיטות.

מדחן – מד חניה

מדי חניה, או כפי שהם גם קרויים מדחנים (Parking Meters), הוכנסו לשירות כבר בשנת 1935. המודל הראשון, שנקרא **מדחן מכאני**, ידע לקבל מטבעות ומחוג הראה את הזמן הנותר לחניה (בשטח החנייה הצמוד למדחן). רמת האמינות של המדחנים המכאניים הייתה נמוכה והם סבלו מ-40% תקלות. התקלות הרבות ועלויות התפעול והתיקון של המדחנים הקטינו משמעותית את ההכנסות (כי החניה בצמוד למדחן מקולקל הייתה בחינם). המדחן המכאני יוצר עד לשנות 1985. בשנת 1985 הוחלפו המדחנים המכאניים במדחנים אלקטרוניים שנקראו **מדחני צג**. החלפת המנגנון המכני, שפעל בתוך מדי החניה, במנגנון אלקטרוני, שיפר את אמינות המדחנים עד ל-18% תקלות.

בשנת 2000 החלו לפעול **מדחני הכרטיס**. מדחן הכרטיס מנפיק שובר חניה, שעליו מודפסת שעת סיום החניה, בהתאם למטבעות שהוזנו למדחן. את השובר יש לשים על חלון המכונת. להבדיל מהמדחן המכאני ומדחן הצג, שכל מדחן משרת רכב אחד או שניים, מדחן כרטיס משרת עשרות רבות של מקומות חניה. בנוסף, מדחני הכרטיס פועלים באמצעות מנגנון אלקטרוני אמין המאפשר תשלום גם באמצעות כרטיס אשראי. אחוז התקלות במדחני הכרטיס הוא 5%.

אכיפה נעשית באמצעות פקח חניה הבודק את הוראת המחווה (הצג) של מד החניה או את הכרטיס, וכאשר זמן החניה המשולם פג, צפוי הנהג לקבל דו"ח חניה.

- מנקודת ראות של הנהג יש למדחני החניה שני יתרונות חשובים
  - לא נדרשת שום פעילות יזומה (רכישת ציוד, כרטיסים, מינוי וכו') ובכך הם מתאימים בייחוד לחונים מזדמנים (נהגים החונים לעיתים רחוקות).
- מד החניה המותקן בסמוך מאוד למקום החניה והנהגים אינם נדרשים לפיכך לחפש את מכונת התשלום.

החסרונות מנקודת ראות הנהג:

- לא תמיד ישנה בידי הנהג כמות מספקת של מטבעות ("כסף קטן") כדי לרכוש את זמן החניה המבוקש.
- הנהג איננו יודע בדרך כלל כמה זמן הוא עומד לחנות, ולפיכך הברירה העומדת בפניו היא לרכוש זמן חניה נמוך ולקחת סיכון שהוא יאחר לחזור ויקבל דו"ח, או לחילופין לרכוש זמן חניה גבוה מזה שהוא מעריך יידרש לו. מסיבה זו ברוב המקרים ישלם הנהג יותר מזמן החניה שצרך בפועל.
- לרוב המדחנים יש זמן מינימום שעל הנהג לרכוש. מכיוון שרוב החניות הן קצרות (כ-50% מהחניות נמשכות פחות מ-10 דקות) הנהג יעדיף לקחת את הסיכון הקטן לקבל דו"ח חניה מאשר לשלם סכום שנראה לו מופרז עבור מספר דקות חניה. המשמעות של החלטה זו היא מצד אחד הקטנה של ההכנסה העומדת לרשות העיריה, ומצד שני ריבוי דו"חות חניה הגורם לחיכוכים בין העיריה לנהגים ולתחושת כעס של האחרונים.

מנקודת ראות של העיריה, למדי החניה חסרונות רבים:

- מדובר בהשקעה הונית משמעותית. מחיר של מדחן, כולל רכש והתקנה, עשוי להגיע ל-500 עד 1,000 דולר למקום חניה. ההשקעה בעיר גדולה, שיש בה מספר עשרות אלפי מקומות חניה, עשויה להגיע לפיכך לכמה עשרות מיליוני דולר.
- תחזוקה - מדי החניה דורשים החזקה שוטפת המחייבת בין השאר צוות תחזוקה, רכב וציוד. עלות התחזוקה יכולה להגיע ל-20% ויותר מסה"כ דמי החניה הנגבים.
- איסוף כסף - מכיוון שמדי החניה מקבלים כסף מזומן, יש צורך לאסוף את הכסף מהמדחנים לעיתים קרובות. תהליך האיסוף הוא יקר (10% מדמי החניה הנאספים), מייצר תנועה נוספת במרכזי הערים ופתוח לגניבות והונאות מצד אוספי הכסף.
- ונדליזם - מדחנים במקומות רבים הם מטרה לחבלה מכוונת (ונדלים), הן בשל הכעס שנהגים וסתם פרחחים מגלים כלפיהם, והן בגלל הניסיון לגנוב את הכסף המזומן הנמצא בהם.

כרטיס חניה

בעקבות התקלות הרבות במדחנים וגניבת הכסף מהם, בתחילת שנות השבעים של המאה העשרים (1973≈), עברו ערים רבות לשימוש בכרטיסי חניה מנייר במקום מדחנים. על כרטיס החניה הודפסו ימי השבוע, ימי החודש ושעות היממה ועל הנהג היה לסמן את יום החניה והשעה שבהם החנה את רכבו. הסימון היה באמצעות ניקוב הכרטיס במקום המתאים או חשיפה על ידי גירוד שכבת צבע. בכך קנה הנהג זכות לזמן חניה כמסומן בכרטיס. את הכרטיס היה על הנהג לשים על חלון מכוניתו, כדי לאפשר לפקח לוודא שטרם חלף זמן החניה שנרכש. השימוש בכרטיסי החניה מנייר הופסק ב-31.12.2013. כ-10% מהכרטיסים לא ייוצרו כראוי וסימון הזמנים לא היה קל לקריאה.

בשנת 2000 הציגה חברת "פארקס" את מכשיר החנייה הדיגיטלי **איזי פארק**. מדובר במכשיר אלקטרוני המהווה תחליף לכרטיס חניה. את האיזיפארק יש לרכוש בעלות חד-פעמית של 89 ש. המכשיר פועל באמצעות סוללה בעלת אורך חיים של כשלוש שנים. את המכשיר ניתן לטעון בכסף (בתחנות שירות או דרך המחשב האישי), ובעת ההגעה לחניה להפעיל את המכשיר

ולתלות אותו על חלון המכונית. בעת סיום החניה יש לכבות את המכשיר (המכשיר מצפצף כל דקה כדי להזכיר לכבות) צעד שגורם להפחתת מחיר החניה מהסכום שנטען למכשיר. אחוז התקלות במכשיר זה היה גבוה יחסית ועמד על כ-20%. בשנת 2011 הושק **הדור חדש של איזיפארק** הכולל מגוון אפשרויות כמו: חניה מתחדשת אוטומטית עד להפעלה של סיום חניה, חניה עתידית (החניה מופעלת במצב המתנה עד לשעות הבוקר עם תחילת שעות האכיפה), חיבור USB המאפשר לטעון את הכרטיס גם מהבית באמצעות חיבור למחשב האישי וכניסה לאתר איזיפארק באינטרנט. רמת האימונות של כרטיס זה היא גבוהה במיוחד ואחוז התקלות 2% בלבד.

השימוש באיזיפארק מאפשר להעביר את המכשיר מרכב לרכב ללא צורך בשינוי הגדרות ומאפשר שמירה על פרטיות ואנונימיות.

תשלום באמצעות טלפון סלולרי:

חסרונם של כרטיסי חניה הוא שיש להצטייד בהם מפעם לפעם, וגם את מכשיר איזי פארק יש לטעון מחדש בכסף, ולהחליף סוללה מדי פעם. תשלום באמצעות טלפון סלולרי פותר בעיות אלה. לשם קבלת שירות זה יש להירשם מראש בחברה המספקת את השירות. חברת סלופארק, המפעילה שירות חניה באמצעות הסלולרי, החלה לפעול בשנת 2005.

עלות המנוי 7 שקלים לחודש לכל רכב. בעת חניה על הנהג לטלפן למוקד השירות, ופעולה זו מתחילה לחייב אותו בתשלום בעד חניה זו. חוקי החנייה המתוכננים במערכת מאפשרים: הפסקת החיוב בשעות שהחנייה חופשית, התרעה מוקדמת על כך שהחנייה מותרת רק לתושבי הרחוב בשעות מסוימות, הפעלת חניה אוטומטית בשעות האכיפה וכד'.

בסיום החניה יש לטלפן שנית כדי להודיע על סיום החנייה. בהתאם לכך מחויב בעל הטלפון על החניה. דרך נוספת להתחיל ולסיים חניה היא באמצעות שימוש באפליקציה (יישומון) ייעודית בטלפון חכם. לאחר הורדת האפליקציה לטלפון החכם יכול המנוי להפעיל ולסיים חניה בפעולה אחת, ללא צורך להתקשר למוקד השירות. שירות החנייה הטלפוני פועל ברמת אמינות גבוהה מאוד ואחוז התקלות בהם נמוך מ-1% (כאשר יש תקלות תקשורת).

למשתמשי האפליקציה הסלולרית, מוצעים שירותים נוספים בתשלום כמו: תזכורת לסיום חניה, הארכת משך החניה בעלות. עלות יישומים אלו 4.5 ₪ לחודש. אם שכח מפעיל החניה להודיע על סיום החנייה ימשיך החיוב עד לשעות בהן החניה באזור חופשית.

סלופארק פועלת בשיתוף פעולה עם הרשויות המקומיות והיא מקבלת עמלת גבייה מהרשויות המקומיות. פקחי החניה העירוניים יכולים לבדוק האם הרכב החונה אכן הפעיל שרות חניה.

(מעובד מתוך ויקיפדיה)